

หัวข้อคุณูปการ	การวิเคราะห์ความสุขของเกษตรกรตามระดับเศรษฐกิจพอเพียง	
ผู้เขียน	นางสาวนิศาชล ลีรัตนกร	
ปริญญา	วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (เกษตรศาสตร์เชิงระบบ)	
คณะกรรมการที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร. อารี วิบูลย์พงศ์	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
	ศาสตราจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
	รองศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา ไชยถาวร	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

แม้ว่าประเทศไทยได้นำเอาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศเป็นระยะเวลาหนึ่ง แต่งานศึกษาเชิงปริมาณที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับความสุขยังมีจำกัด การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สามประการ ได้แก่ 1) เพื่อจัดกลุ่มของเกษตรกรตามระดับเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อประเมินระดับความสุขเชิงอัตวิสัยและความสุขเชิงภววิสัยของเกษตรกร และ 3) เพื่อวิเคราะห์ผลของเศรษฐกิจพอเพียงและปัจจัยอื่นๆ ที่มีต่อความสุขเชิงอัตวิสัย

การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลจากเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงรายและลำปาง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรมากที่สุดในเขตภาคเหนือตอนบน เกษตรกรจำนวน 700 ตัวอย่างถูกสัมภาษณ์ระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม 2556 เมื่อตัดข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ออก เหลือจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น 671 ตัวอย่าง

ในการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่ง การศึกษาครั้งนี้ได้สร้างดัชนีที่ชื่อว่า “ระดับความเข้มข้นของการทำเศรษฐกิจพอเพียง (SEI)” จากการประเมินเกณฑ์ความสอดคล้องด้านการทำการเกษตรและด้านการดำเนินชีวิตกับเศรษฐกิจพอเพียง การวิเคราะห์พบประเด็นที่น่าสนใจ คือ 1) เกษตรกรทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นชาวนา ชาวสวนหรือชาวไร่ มีการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่ไม่ต่างกัน 2) รายได้สูงมีความสัมพันธ์กับ SEI สูง 3) เกษตรกรที่มีระดับ SEI สูงจะรู้สึกว่ารายได้ของตนในปัจจุบันเพียงพอ 4) เกษตรกรที่มีระดับ SEI สูงจะรู้สึกว่าการ “ไม่จน” ทั้งๆ ที่อาจมีรายได้ที่เป็นตัวเงินไม่สูงนัก และ

มีทัศนคติที่พึงพาความสุขจากเงินน้อยลง 5) SEI ด้านการทำเกษตรและ SEI ด้านการดำเนินชีวิตมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่สอง การศึกษาครั้งนี้ได้ให้นิยามของความสุขเชิงอัตวิสัยว่า ความสุขหมายถึง ระดับที่ปัจเจกประเมินคุณภาพโดยรวมของชีวิตตัวเองตามที่เขาปรารถนา ซึ่งข้อมูลความสุขเชิงอัตวิสัยนี้ได้มาจากการประเมินของตัวเกษตรกรแต่ละคนเองโดยตรง ส่วนความสุขเชิงภววิสัย เกิดจากการที่บุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการต่างๆ อันจะทำให้เขามีชีวิตที่ดี การศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความสุขเชิงอัตวิสัยในระดับ “ค่อนข้างมีความสุข” และ “มีความสุข” ส่วนดัชนีที่แสดงความสุขเชิงภววิสัยที่ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม ครอบครัว สุขภาพ วัฒนธรรมและศาสนา การศึกษาและเสรีภาพ พบว่าองค์ประกอบด้านเสรีภาพได้คะแนนสูงที่สุด รองลงมาคือ วัฒนธรรมและศาสนา ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสุขเชิงภววิสัย เท่ากับ 6.18

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่สาม การศึกษาครั้งนี้ได้สร้างแบบจำลองโดยใช้ Ordered Logit model โดยให้ความสุขเชิงอัตวิสัย เป็นฟังก์ชันของระดับความเข้มข้นของการทำเศรษฐกิจพอเพียง (SEI) รายได้ที่แท้จริง ความสุขเชิงภววิสัย รายได้เปรียบเทียบ ทัศนคติที่มีต่อรายได้เปรียบเทียบ ความทะเยอทะยานด้านรายได้ และตัวแปรควบคุม ได้แก่ อายุ เพศ สุขภาพ

การศึกษาพบว่า SEI มีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อ ความสุขเชิงอัตวิสัย ซึ่งรายได้ที่แท้จริงและความสุขเชิงภววิสัย ก็ส่งผลในทางบวกต่อความสุขเชิงอัตวิสัยเช่นกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบค่า Average marginal effect พบว่า SEI เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลในการเพิ่มความสุขเชิงอัตวิสัยของเกษตรกรมากที่สุด ขณะที่รายได้ที่แท้จริงและความสุขเชิงภววิสัย มีอิทธิพลต่อการเพิ่มความสุขเชิงอัตวิสัยอย่างจำกัด

นอกจากนั้นการศึกษายังพบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับทัศนคติด้านการเปรียบเทียบมากกว่าสถานการณ์จริง โดยพบว่าเกษตรกรจะประเมินระดับความเป็นอยู่ของตนเองกับคนอื่นอยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่าการเปรียบเทียบทางสังคมยังมีผลต่อระดับความสุขอยู่มาก นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ความทะเยอทะยานด้านรายได้ส่งผลในทางลดทอนความสุข เกษตรกรที่มีความทะเยอทะยานอยากสูงแต่ไม่สามารถบรรลุได้จะมีความสุขน้อย

เนื่องจากการประมาณค่าโดยใช้แบบจำลอง Ordered Logit model เป็นการศึกษา ณ จุดของเวลา ไม่สามารถให้รายละเอียดของกลไกการส่งผ่านจากเศรษฐกิจพอเพียงไปยังความสุขได้ เพื่อจะอธิบายกลไกการส่งผ่านดังกล่าว การศึกษาชิ้นนี้จึงได้รวบรวมวรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาสังเคราะห์และสรุปเป็นช่องทางการส่งผ่านจากเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ความสุขได้ 6 ช่องทาง คือ เศรษฐกิจพอเพียงจะปรับพฤติกรรมการบริโภค (สร้างการบริโภคที่พอประมาณ ลดการบริโภคให้เป็นจุดสนใจ (Conspicuous consumption) และลดการเปรียบเทียบทางสังคม) เศรษฐกิจพอเพียงสร้างสังคมแห่งการให้และการแบ่งปัน เศรษฐกิจพอเพียงก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันส่วนบุคคล (Individual immunity) เศรษฐกิจพอเพียงสร้างทุนสังคม เศรษฐกิจพอเพียงทำให้คนได้รับความสุขจากการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและความยึดมั่นทางศาสนา และการทำการเกษตรตามหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ นำความสุขมาสู่ผู้ปฏิบัติ

สุดท้ายงานศึกษาชิ้นนี้ได้เสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากผลการศึกษา ประกอบด้วย สนับสนุนการทำเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง ยกย่องระดับรายได้ของเกษตรกรให้สูงกว่าระดับรายได้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต สนับสนุนการให้การศึกษาและให้ความรู้กับเกษตรกร สนับสนุนการกระจายรายได้ และเพิ่มแนวทางการประชาสัมพันธ์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Dissertation Title Analysis of Farmers' Happiness Under Levels of Sufficiency Economy

Author Miss Nisachon Leerattanakorn

Degree Doctor of Philosophy (Agricultural Systems)

Advisory Committee Prof. Dr. Aree Wiboonpongse Advisor
Prof. Dr. Songsak Sriboonchitta Co-advisor
Assoc. Prof. Dr. Kanchana Chokthaworn Co-advisor

ABSTRACT

Although Thailand has previously applied the Sufficiency Economy Philosophy (SE) in its development paradigm, few quantitative studies focus on the magnitude of the effect of SE on happiness. This study aimed to achieve the following objectives: 1) to classify Thai farmers in terms of their SE levels, 2) to evaluate the levels of their subjective and objective happiness, and 3) to analyze the effect of SE and other factors on their happiness.

This study focused on the farmers who live in upper northern Thailand, specifically in Chiang Mai, Chiang Rai, and Lampang provinces, given that these provinces have the most agricultural households in the region. A total of 700 farmers from all provinces were interviewed from March to May 2013 to reduce any errors. However, only data from 671 of 700 respondents were analyzed.

To address its first objective, this study constructed SEI index from the evaluated criterion of correlation between agricultural practice and SE, together with the evaluated criterion of correlation between livelihood and SE.

The significant findings can be summed in five points. First, all groups of agriculturalist (i.e., farmers, orchardists, and peasants) implement SE in the same manner, thereby confirming that such philosophy is widely applied by each occupation. Second, a high absolute income is correlated with a high SEI level. Third, farmers with high SEI level feel that their current income is enough. Fourth, farmers with high SEI level feel that they are not poor although they earn a low income. Fifth, the happiness of farmers with a high SEI level depends less on money. Finally, the SEIs in production and SEI in livelihood are consistent.

To address its second objective, this research defined subjective happiness as directly self-reported, given that one is the best judge of the overall quality of his/her own life. By contrast, objective happiness can be appraised from the factors that people should attain to lead a good life. The results with regard to subjective happiness indicated that most Thai farmers are “quite happy” and “happy.” The objective happiness composite index comprised the following seven dimensions: economics, social status, family, health status, culture and religion, education, and freedom. Among all dimensions, freedom received the highest score, followed by culture and religion. The objective happiness index had a mean of 6.18.

To address its third objective, this research estimated the Ordered Logit model for self-reported happiness. In particular, the probability of being happy was set as a function of SEI, objective happiness, absolute household income, relative income, attitude toward relative income, income aspiration, and control variables (i.e., age, gender, and health).

SEI was determined to be strongly positively related to subjective happiness. Subjective happiness was further determined as positively correlated with objective happiness and

absolute income. The effects of SEI, objective happiness, and absolute household income were compared. The findings demonstrated that the adoption of SE can increase one's happiness. However, the power of objective happiness and absolute household income to overcome unhappiness is limited. This result suggests that SEI can improve the actual inner happiness of people.

This result further suggests that farmers assign more importance to their attitude or perception than the realistic situation they are in. Furthermore, this finding entails that individuals do not assess their life in isolation from all others; instead, they always compare themselves with others, thereby revealing the adverse influence of social comparison on happiness. Income aspiration was determined to be capable of significantly negatively affecting subjective happiness. In particular, the gap between aspiration and achievement has a negative effect on subjective happiness.

After the effects of objective happiness, household income, relative income, and income aspiration were controlled through the research model, SEI still affected subjective happiness. This result confirms that SE can effectively affect one's mental happiness, which is the core of the SE function.

The estimated Ordered Logit model was adopted as an analysis based on point-in-time; hence, the research findings do not provide details about the transmission mechanisms of SE into subjective happiness. To describe these mechanisms, this study gathered a literature review, which was then synthesized and summarized in six transmission mechanisms; SE prompts the following consumption behaviors: create moderate consumption, reduce conspicuous consumption, and reduce social comparison, SE develops individual immunity, helps to create social capital, and creates a giving and sharing society. Moreover, SE produces happiness through participation in religious activities and strengthening of religious beliefs, and The New Theory is a new farming system that contributes to happiness.

Finally, five policy implications are suggested. First, Thai farmers should be supported in the adoption of SE. Second, their income should be increased to a necessary level. Third, education and academic knowledge remain an important aspect in farming. Fourth, raising income equality can increase happiness. Finally, public relations campaigns should be improved.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved